

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

DE PETRO et Roma aduersus Velenũ Lutheranium,

Cochlaeus, Johannes

Coloniae, 1525

VD16 C 4353

Liber primus

[urn:nbn:de:bsz:31-291036](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-291036)

DE PETRO

ET ROMA, ADVERSVS VELENVM,

Iohannis Cochlaei Liber primus.

T tibi pro scelere (exclamat) pro talibus ausis,
Dij (si qua est caelo pietas, quæ talia curet.)
Perfoluant grates dignas, & præmia reddant
Debita, qui Petrum Romam uenisse negasti
Feraliq; libro patrios uis tollere ritus.

Ver. 7. Aenei.

¶ Hæc tibi Velene (id est, fictor fictissime) elicita
puta, non per figmentum a Priamo Troiano, sed ab Ecclia serio co-
ram Iudice supremo, q̄ post interitū Antichristi nouissimi, ueniet iu-
dicare uiuos & mortuos & sc̄m per ignē. Putabā eq̄dē, unū Luche-
rum sic posse cōtra publicā ac toto orbe cōfessam ueritatē insanire,
tum quia Monachus esset Apostata, tū quia p̄ Anathema traditus
esset iā Sathanæ furijsq; infernalib⁹, sed uideo me hac falli opinione
quādo tu, q̄sq; es, sub persona ficti nomis, oēm semel religionē chri-
stianā exuis & cōculcas. Et tanq̄ scel⁹ hoc per sese nō satis sit imma-
ne, de iprobissima hac tua audacia etiā gloriaris, atq; ad impietatē
sacris quoq; lris, per rhetoricos fucos abuteris, oēm interim pudorē
rem sub larua cōficti nomis abijciēs. Ne uero quærelis poti⁹, q̄
mis uidear tibi occurrere (quāuis iustissime foret q̄rele) paucis ad
ea primū, quæ in plogo p̄mittis, respōdebo. Deinde fucatis tuis p̄
suasiōib⁹ demōstratiōes opponā certissimas, Quib⁹ in acie bene fir-
matis, q̄ ualide sint psuasiōnū tuarū uires deinceps experiar, Deniq;
de armis nostris tibi ad spoliū ne fibulā q̄dē p̄mittā. An uero Feres
trio nostro, quē in Vaticano uniuersus ueneratur orbis, opima de te
spolia tulero, piorum esto iudicium.

¶ Profecto in hoc tā improbū certamē nequaq; descēsur⁹ eram,
si nullū datū esset hoc improbissimo libro tuo scandalū fidelib⁹ ius-
ta atq; infidelib⁹. Quō aut nō rideāt atq; exultent Iudæi, si uideāt
summū sacerdotē a Chriānis sic cōtra omē ius tā diuinū q̄ hūanū,
despici atq; illudī? Sciunt sane, quæ fuerit poena Chore Dathan &
Abyron cōtra Aaron (licet multo modesti⁹ minusq; cōtumeliose
q̄ tu facis) insurgētū. Sciūt, quæ fuerit quassatio populi cōtra eun-
dem murmurātis, sciūt quis debeat honor sacerdoti magno, Sci-
unt deniq; quāta sit summi Pontificis ex lege authoritas. Sic em̄ les-
gunt in Deuteronomio, Qui supbierit, nolēs obedire sacerdotis im-
perio, qui eo tēpore ministrat dño deo tuo, ex decreto iudicis mo-
rietur homo ille, & auferes malū de Israel, cū usq; popul⁹ audiēs
timebit, ut nullus deinceps intumescat supia. ¶ Quid igit dicant de Impietas V-
B Christia leni.

Audiendū di-
cto summi sa-
cerdotis.

Nūeri. xvi.

Numeri. xvij

Deut. xvij.

(1525)

20

2. IO. COCHLAEI, ADVERSUS VELENVM

Christiana religioe Iudei, dum uidet inter christianos hunc tuum librum ipsum ne circumferri uenturum exponi, in quo summum potest, dicis uere esse atichristum atque ipsissimum tricipitem illum Cerberum infernale, etiam multis retro seculis: Quis rogo Iudeorum ista audies uelit fieri christianus? Quis Hunorum, Gothorum, Herulorum, Longobardorum aliorum uel Barbarorum, qui liber Romane urbi infestorum atque exitialium, unquam sic loquitur? Tibi tamen hoc aut nullum aut admodum leue uidetur esse peccatum, audere iubes a iam tuum maius aliquid facinus, quod Gyaris & carcere dignum sit, Scilicet ut iam non solum in pontifice, hominem adhuc mortalem, linguam tuam gladium strigas, sed etiam in primores fidei nostrae assignanos, in Petrum inquam & Paulum apostolos, coelites iam pridem deosque (omnis enim beatus Deus est, ut ait Boetius & hoc participatiue) imortales, inaudita peccatrice stultitiam conuertas, quos igitur infidelium, has tuas impietates leges, contra religionem nostram non scandalizet? An propter inter fideles nullum hinc scandalum excitat? Nolo dicere de simplici populo, qui facile scandalizari solet quacumque nouitate. Docti iam & ingeniosi adolescenter Germanice iuuentutis ita hinc scandalizati sunt, ut nup in iudicium hic auditus sit ex eis unus, qui uel ad ignem (ut dicitur) disputare uelit, S. Petrum Romae nunquam fuisse. Quid ego illi, si audissem, respondissem? Hoc certe satis idoneum pro tempore fuisset responsum, Ah puer infelix, quae te demerita coepit. Non igitur exilio solum & carcere dignum hic perpetrasti facinus, sed etiam cruce, bestias, igne abscessione, separatione, contractione, dissipationeque (ut ait S. Ignatius) in membris inferni totius corporis, & flagellis diaboli omnibus dignum te (quod quod es hic personat) apostata pro flagitiosum hunc libellum tuum reddidisti, & nisi ipsius in hac uita reuocaueris digna poenitentia, post mortem profecto sempiterno carcere uereque saniamuomnis gehennae Gyaris dignum iudicaberis. Ride interim perbitate, dic eam algere, satis certe calefecit tibi post mortem (si non respueris) improbitas. Quis igitur usque adeo est ab omni fide & ratione alienus, atque in omne malum praecipuus, qui credat hic te ueritate prosequi atque defendere, cum fatearis mox sub initium audere te facinus Gyaris & carcere dignum, perbitateque dicas algere quod non miretur eum, quod ex professo & improbum & carcere exilioque dignum dogma proponit, repere tam credulos uulgo sectatores, atque etiam acerrimos (ut uideri uolunt) defensores? At hoc illud est, quod ad Noe dixit dominus deus, Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Nam & filii Noe Cham, nihil absterritum horreda diluuii uidiecta, & ebrius illi sit patri, & publice corruptus (ut ait Berofus) mortale genus, asserens, & re ipsa exequens, cogrediendum esse (ut ante inundationem) cum matribus, fororibus, filiabus, masculis, brutis, & quibus alio genere. Hic autem, qualibet improbus fuit & ipudicus ingreditur tamen post se turbam traxit, primum in Aegypto, deinde in Bactris, adeo quod eum huiusmodi & ad flagitia prona, ut Aegyptii illum sibi Saturnum fecerit, & ciuitate ei posuerit dictam Chemnyn, Bactriani propter magicas, quibus pollebat, artes, ipsius & Zoroastres dixerit, & regem constituerit sibi. Sic improbus filius Dauid Absalon, sub

Boetii. de co. phiæ. libro. iij. profa. xij.

Ignatius in epi stola ad Romam

Improbis ex professo.

Gene. viij. Cham uir impudicus. Gene. ix.

Absalon

4 IO. COCHLAEI ADVERSUS VELENVM

dies illi, qđ si uerus nūc est (ut ais) Antich̄s, quē nos expectam⁹, cur non dicis (iuxta uerbū dñi) uae pregnātib⁹ & nutrientib⁹: cur nō ostendis, ubi nā sit nunc tribulatio illa magna, q̄lis non fuit ab initio mundi usq; mō neq; fieri: Vbi sunt illa signa & pdigia magna, qb⁹ etiā electi, si fieri queat, in errorē ducunt: ubi tradunt in tribulatio nē Ch̄iani: ubi occidunt, ppter nomē Ch̄i: An uero Antich̄s ille finalis duos tm̄ aut tres (ut tu cōmemoras) occidet: Nescio equidē

Hieronymus
Sauonorola,

qua de causa damnat⁹ ab Alexādro papa sexto sit Hieronym⁹ ille Sauonorola, iuste ne secundū Canones, an ui & potētia iniuste sit dī iudicat⁹, Quis em̄ om̄ia singulorū pōtificū facta iustificet: nā & ipsi hoies sunt, q̄ peccāt, un⁹ pl⁹ alio, nō em̄ oēs eque boni sunt aut mali. Peccāt igit & ipsi ut hoies, nō peccāt uero ut papæ, dū rite secundū Canones agūt, iudicāt & decernūt. Qualiscūq; fuerit Hieronymus ille, semp̄ tamē, si aliter mihi nō cōstet, p pōtificis, qui illū dānauit, iudicio p̄sumo, & quidē certissime, si fidei fuerit causa, qđ ita: qđ dixit domin⁹ Petro, Ego rogauī p te, ne deficiat fides tua, & tu aliquā cōuersus, confirma fratres tuos. Atq; hoc idē in Petro & successoribus ei⁹ dixisse intelligit⁹, uti postea uidebim⁹. Ne uero putes ex his me uel timore, uel adulationē Hieronymū illū nō laudare, dico tibi, quod de hypocrisi pphetādiq; impostura eū isimulari audiui ab ijs qui cū illo fuerant cōuersati, uere ne an falso, quid ad me, aut ad te: Quid fecerit igit, nescio, acta iudicij illi⁹ nō uidi. Nō tamē iniuste dā natū existimo, q̄libet ingeniosus fuerit & disert⁹. Qđ si uera sunt, q̄

Luce. xxij.

de hoc uiro refert in Chronicis Naudler⁹ Tubingensis, nō solū non iniuste sed etiā iustissime fuit dānatus. At si iniuste fuit (ut inuidiose criminari) damnat⁹, cur toties eū Prædicatorib⁹ ad opprobriū obijcitis: Sed hæc est psuasorū uestrarū ars atq; usus, ut diuerso uerborum fuco idē & laudare & uituperare soleatis.

Nauclerus in
Chroni. vol. ij
gñatione. l.

Hufs & Vuic
cleph.

¶ De Barbaris autē dijs uestris Hufs, & Vuicleph lōge aliter dico. Exult⁹ est sane Hufs, nō pōtificis, sed Impatoris iussioē, ex sententia & autoritate sacratissimi (rūpant tibi licet ilia) Cōcilij Cōstātiensis nō pfide qđem, ut impie calūniaris tu, sed fideliter, sancte, & legitime accit⁹, uir impi⁹ & sediciosus, ac pfid⁹ hæretic⁹, cui cōtra fidem Ch̄i & ecclesie nullū pactū, nulla fides debuit seruari. Venerat sane ut de fide sua rationē redderet. Cū uero de hæresi cōuict⁹, nollet Cōcilio acquiescere, nō erat ampli⁹ ei seruāda fides humana, qui nolēbat seruare fidē diuinā & Catholicam.

Ossa Vuicleff
exhumata

¶ Vuicleph uero homo barbarissim⁹, exustionē qđem morte p̄gredia dogmatis torā cōmouebat (licet mortu⁹) Bohemiā. Nosti op̄nor, quātū fecerit Origenis ingenij & eruditionē diu⁹ Hieronymus quātis autē cōtentionib⁹ mortui errores sit insectat⁹, ipse simul cum Theophilo & Epiphānio sanctis epis, nemo, qui Hieronymi uidit critic epistolas, ignorat, unde dixerūt sancti patres in quinta (quæ Cōstātinopos

DE PETRO ET ROMA: LIBER I

tinopoli sub Iustiriano Augusto, & Vigilio papa, celebrata fuit) Synodo, actioe gnta. Si ad ipsa Theophili factae memoriae uel superius, **xxiij. q. ij. ca.**
 aliq; recurrent, etiã Origenẽ inuenit & post mortẽ anathematizatũ **ul. s. fin.**
 Et multis alijs sibi pbatur exẽplis, hereticos uel post mortem anathematizãdos esse. Quid tu igit ad eo pccaciter de ossib; Vuicleph heretici usq; adeo & maledici & barbari, in mare picetis, p̄t. Ro. in cufas? Angli exhumarũt & picerũt, nō p̄t̄ifex. Recte tñ fecerũt illi, iussu hui; forsitã aut cōsensũ. Si nō paritũ est a sanctis uiris Origeni, oĩz doctissimo, cur p̄cedũ fuisse putes Vuiclepho oĩm ieptissimõ?
 ¶ De Hieronymo p̄o Pragenẽ qd uis ut tibi rñdeã: Doct; forsitã fuit & facũd; sed tu improbissime calũniaris de illo p̄t̄ificẽ Romanũ, tũ quia nō a p̄t̄ifice, sed a Cōcilio cōuict; est & cōdemnat; tũ quia **Hieronymus Pragenis.**
 nemo illi, sed ipse & sibi & omib; p̄fidus extitit, qd ita: quia homo incōstantissim; cōuict; in carcere, proprio Iohãnis Husli chirographo, oĩm illi; doctrinã publice postea nō solũ cōdemnauit, sed etiã abiurauit, dirisq; detestatiõib; sese ad p̄enas & cẽsuras si unq; Hussum sequerẽt, obligauit. Atq; haud ita multo post, cũ par; benigne exciperẽt a Bohemis rursus Husliticã heresim asseruit, trãsfuga lesuissim; nũc hãz, nũc illãz p̄t̄ium, ex desperatione (quia domi despect; erat) Constantiam rediit, ut uel morte suor; gratiã redimeret. Non peto mihi, sed publicis actis, quã imp̄ssa uidi, sup his fidẽ haberi. Quos tu igit uiros ch̄rianos a pontifice, tanq; uero Antichrõ, exustos esse dicis in camino truculentissimo? Si recte psuadere uelis, nō sic palã deberes m̄t̄iri, est em̄ Orator, uir ben; dicendi p̄it; nō m̄dax, nō calũniator, nō sediciosus & schismatic;. Quis uero uulpinãz p̄restationẽ tuã non exhiberet ac detesteĩ, qua tuã obtestaris cōsciẽtiã, nullas huc fraudes, nulla mendacia, nec dolos te intrudere uoluissẽt? Quis nō uidet, qualẽ habeas cōsciẽtiã, tot heresib; obnoxia, tot calumnijs fœdã, tot m̄dacijs uel in solo p̄logo cōsciã, tot uafriçhs per omem libellũ uersipellẽ? Vtinã liceret fidelib; ipsaz, uelut in uersam cutẽ, plani; insp̄cere, ut scelez carnificinã illã agnoscerent, atq; tete a pessimo seditionis p̄posito reuocarẽt, siue uerbis, siue uerbis rib;. Sed ad Antichrũ tuũ redeo, si nō uentur; est, sed iam uenit (ut ais) Antichrũ, de quo uaticinat; est nobis dñs & saluator noster, qd est, qd adhuc lucẽt sol & luna & stellaz; certe p̄ba Ch̄ri sunt ista, Si tim aut post tribulationẽ dicẽz istor; sol obscurabit; & luna non dabit lumẽ suũ, & stellaz; cadẽt de cœlo, & uirtutes cœlor; cõmouebũtur, & tũc patebit signũ filij hoĩs in cœlo, & tũc plangẽt om̄es tribus terraz;. Ecce Ch̄rist; dicit, statim fient ista. Tu uero dicis, Antichrũ sille uer; (quẽ Rom. p̄t̄ificẽ dicis) tot iã retro sæculis est ipsissimus triiceps ille infernalis Cerber;. Dic quẽso Gramatelle nequissime, quõ concordant, statim, & tot retro secula? Age dic certũ, si audes, seculorum numer; ut uideam; q̄t Antichrõs habuerit (proh scelus plus q̄ Turciũ) sedes apostolica, ut semel cõculari a uobis oĩm ch̄rianis.

Conscientia Veleni.

Antichrõs non dum uenit. Matthe. xxiij

B 3 mum(qd

6, IO. COCHLAEI ADVERSUS VELENVM.

mū (qd̄ iā pridē fecistis) iqueat om̄ib⁹, Si forsitā Gregoriū magnū & Martinū martyre q̄q̄ inter Antichrōs statuas. Viderit principes eādē & ep̄i Germani, q̄ nūc passim eiusmodi poetis & grāmaticis nugatorib⁹, sacras l̄ras qualibet uerborū dicacitate pphanare, atq; ad tā impios sensus rhetoricis fucis retorquere, licitū esse sinūt. Vide

Dedec⁹ Imperitū & Rom̄. Impator, an istoz sentētia ipse cū tot retro pgenitori r̄ij a Luthero bus suis, Imperatores Romanorum aut dici aut haberi possint. Satis irrogatum. em̄ cōstat ex scripturis, p̄sertim ex Daniele, Impium Rom̄. sub Anti Danielis, viij. ch̄ri aduentū, defectuz esse. Qd̄ si iā multis retro s̄culis fuit famo

suz illud Antich̄ri (ut Lutherana ista blāterat p̄fidia) regnū, Rom̄. Impium iā pridē cessauerit oportet, id qd̄ Luther⁹ iā udu⁹ asseruit palā, nō latine mō, sed & teuthonice, in summū, p̄fecto toti⁹ Impij dedec⁹. Hæc em̄ sunt uerba ei⁹ de uisione Danielis. Cum autē dicat

Luth. in libz Catharini. post finē quatuor regnoz, quoz ultimū est Rom̄, ferro potēs, statuz r̄ū hūc regē, plane illū tāgit, qd̄ Papæ Tyrānis mox cæpit, inclināte Impio Rom̄. Trāslatū est autē ad Germanos Rom̄. impij uocabuluz, cū res iā nulla impij ampli⁹ esset. En tibi Dux Friderice, Ro. Impe

Dux Saxonie Fridericus. ratoris Elector, pulchras istas tuoz traditiōes, qui, ut ex Papa faciāt Antichr̄m, ex Ro. Impio merū faciūt uocabulū, atq; inanē, sine ulla re, nois umbrā. Egregia v̄o sic electiōis tuę dignitas est, scz, ut eligas Impatorē uoce tm̄, nec ulli⁹ rei, sed inanis tm̄ uocabuli habeas ele

*Jo: fci: E.
Impij: m̄
v de am
pir / a la
olo. v. X
ij. Eldē ij. iij*

ctiōem. Qd̄ si tā atrox iniuria, æquo abs te aio tolerat, q̄ iuste selsus rus s̄ post hac inter cæteros Ro. Impij electores, ij uiderint, q̄ ad asse rendū, uind icandū, atq; amplificanduz Ro. Impij honorē, statūq; ac utilitatē, ad sacrosctā dei euāgelia iurauerūt. Nos interiz p̄ asserēda cōtra tot impietates, orthodoxa fide, cū mōstris istis pugnabim⁹, qz bus possum⁹ ueritatis (qua nihil est fortius) armis.

Inclinatio Ro. Imperij.

¶ Dic igiī Velene laruate, si ficticia, ridicula & nociua (ut ais) fas bula est de Antichrō uēturo, q̄ iā uenit, quo rogo die, q̄ mense, quo anno, aut q̄ saltē s̄culo uenisse illū affirmas: Dices forsitā cū Luthero tuo, eo tpe uenisse, q̄ inclinare cœpit Impium Ro. Qd̄ uero est tēpus istud: Certe mox a morte Cōstantini Magni, uarijs cœpit iacta ri inclinatiōib⁹ Impium. Qd̄ si tūc uenit Antichr̄s in sedē Ap̄licā, dā nati sunt om̄es, p̄pe doctores sancti, quoz opa extāt, Atanaſi⁹, Am broſi⁹, Hieronym⁹, Chryſostom⁹, Augustin⁹, &c. q̄ oēs ita sunt ues nerati p̄tēfices Ro (q̄s tu Antichrōs dicis) ut in om̄ib⁹ eccliam Ro. sequerent, eiusq; antistitib⁹ obedirēt. Qz dānabile v̄o sit, sequi Antichr̄m, q̄s est, q̄ ignoret: At si s̄culū illud hac iniuria infamare nō audes, designa nobis aliud. Quo uero tpe unq̄ plus inclinatiōis pas sum est Ro. Impium, q̄ sub Honorio & Valētiniano tertio, uiuēte ad huc & Augustino, qn̄ eisdē ferme annis occupabat, ab Ostrogothis utraq; Pānonia, a Visigothis, Hispania (puala prius Italia, Romaq; ipsa nō solū obsessa, sed & capta atq; direpta) a Frācis Gallia, a Vandalis Afrīca, ab Anglis Saxonib⁹ Britannia, ut nihil dicā de Hū

Sub Honorio & Valētiniano

nis, Herul

*Ex iij ap̄t: ad q̄a: in campo p̄ r̄
capus filio uero intruſto in p̄nſ
lis et tam feminis . . .*

DE PETRO ET ROMA LIBER I 7

nis, Herulis, Alanis, Gepidis, Antis, & reliq̄ barbaror̄ inundatiōis
 bus, quib⁹ diuersæ Imp̄ij Ro. puincij, eo in seculo, sunt uel occupatę
 uel depopulate. Quid ergo: fuerit ne tūc Ro. pontifices Antichr̄i:
 Quære uir impie ex Attila saltē, truculētissimo illo Hūnor̄ rege, an
 S. Leo papa prim⁹ uisus sit ei Antichr̄s, qñ ppe Mantuā (si recte te-
 neo) impetrauit ab eo, ne Romā cū exercitu pgeret. Et B. Augusti-
 no ad minimū quatuor noti fuere pōtīfices Ro. Anastasi⁹, Innocētī⁹
 Zozim⁹ & Bonifaci⁹. Venerat⁹ est autē hos oēs, nō certe ut Antichri-
 stos, sed ut pastores ouīū Ch̄ri. Quis uero Gelasiū, Symmachū, Johā-
 nem, Agapitū, Sylueriū, Vigiliū, Pelagiūq; & reliquos id gen⁹ sc̄ti-
 ssimos pōtīfices, Antichristos existimet?

¶ Est pfecto hæc tua, cuiq; Lutheri, Vlene opinio, infinitis in eu-
 rijs plena, facit em̄ eos Pōtīfices Antichr̄os q̄s uniuersus ch̄rianor̄
 orbis colit ut sanctos & electos dei, ledit maiestare tot retro Impato-
 rum, qui eiusmodi pōtīfices uenerati sunt, pphanat sedē Apostolis
 cā, omibus ch̄rianor̄ nationib⁹ sacrosctām, ludibrio expōit infides
 libus religionē ch̄rianā, idololatrās facit omēs hoīes ch̄rianos, q̄ tot
 retro sæculis Ro. pontifices (q̄s tu idola dicis & Antichr̄os) sequuti
 sunt, cū debita & reuerētia & obediētia. Breuiter, dānat ac diabolo
 tradit (proh nefandissimā audaciā) om̄s tot retro sæculis ch̄rianos, q̄
 libet magnos, q̄libet sc̄tōs. Quid itaq; oēs in hanc usq; horā Ro.
 pōtīficeb⁹ (q̄s Antichr̄os appellas) cōicauerūt, eis obediuerūt, eorū
 exequuti sunt manda ta, eorūq; p̄scripta sunt sequuti. Quisq; autē
 talia præstiterit Antichr̄o, hic dubio p̄cul Ch̄ri non est, sed diaboli,
 uti ex Paulo & Iohanne constat liq̄dissime. Qua de re sic scripsit cō-
 tra Celsum Origenes. Quid igit̄ absurdus (ingr̄) si duo quidā excess⁹
 sus, recti nimir̄ prauiq; in hoīb⁹ deprehendant, ita ut recti excessus
 ille in eo sit, q̄ secundum Iesum sit cognit⁹ hō, uñ tāta effluerit morta-
 lium ad rectiora cōuersio, curatiōesq; & in mel⁹ immutatio. Pravi
 uero alter ille excessus, q̄ huic sit priori cōtrari⁹, his in sit, q̄ antichr̄s
 sectati, in uitia præcipites eūt: Sigdez uniuersa de⁹ p̄scientia sua cō-
 plexus, & his longe an̄ p̄spectis, quæ ad utrūq; id attinēt, uoluit, ut
 mortalib⁹ per p̄phetas hæc innotescerēt, ut horum dictis cognitio
 ne perceptis, sese potiori coniungerēt, & a cōtrario p̄cauerēt. Quis
 quis igit̄ antichr̄m sequit̄, Ch̄s deserat necesse est, q̄ antichr̄s Ch̄ro
 ex diametro (ut idē ait Origenes) aduersat̄, un⁹ autē est Ch̄s, erit igit̄
 & un⁹ tm̄ finalis & p̄cipu⁹ antichr̄s, ex diametro, n. un⁹ unī oppōit̄.

¶ Quæ impia sit igit̄ hæc tua cōtra euāgeliū oemq; historiā opinio,
 satis patere arbitror. Nūc q̄ iusta sit uobis de Danielis uisione fidu-
 cia uideam⁹. Si Ro. pōtīfex (heu q̄ uehemēter piget pudetq; me hac
 de re disceptare) antichr̄s est, ut dicitis, qd est, qd nō uastat uniuersa:
 quid nocet Africæ: qd Asiæ: qd illi Europæ p̄ti multo latissimæ,
 quæ nō pōtīficē, sed uel Turcā sequit̄ uel Moscouitā: Quid uo p̄fus-
 it barbaris tuis Hussis itot ānis sese p̄fide a Ro. eccl̄iæ institutis ali-
 enasse

Quāta iniuria
 Veleni.

Origenes con-
 tra Cels. li. vi.

Visio Daniel
 de antichr̄o.
 Danielis, viij.

10. COCHLAEI ADVERSUS VELENVM.

Danielis, ix.

Danielis, xi.

Sedes aplice
haereticorum
uictrix.

Enoch reuer-
retur.

Genesis, v.
Ecclesiasti, 44

In epistola Iudae.

Rom., v.

I. Cor., xv.

enasse: Dein, si non aliter uenturo est (ut ais tu) antichristus, sed multis iam re-
tro saeculis uenit, quod est quod ait Daniel, Et ciuitatem & sanctuarium dissipabit
hic populus cum duce uenturo, & finis eius uastitas, & post finem belli sta-
tura desolatio: Vbi quaesita facta sunt ista: quoniam contigit ista uastitas: iste
finis: istud bellum: ista desolatio: Rursus ait Daniel, Et leuabitur & mag-
nificabitur aduersus omnem deum, & aduersus deum deorum: loquetur mag-
nifica, & diriget donec compleat iracundiam, perpetrata quippe est definitio.
Et deum patrum suorum non reputabit, & erit in concupiscens feminarum,
nec quemquam deorum curabit, quia aduersum uniuersam consurget. Quis ob-
secro haec in Roma potest quadrare dicat, nisi qui tui, Lutherique filius sit, fa-
cie scilicet impudens & sophisticarum, propositum intelligens & architectus?

¶ Contra quem enim deum leuauit se Roma, pontifex, nisi forte, Huls & Vulf-
deph atque id genus reliquos haereticorum: tuorumque barbaros duces & magis-
tros, deos fuisse credas: Contra eiuismodi enim spiritum haec non sua, sed
dei uirtute prevaluit sedes apostolica. Contra sanctos uero Prophetas, Apostolos,
Martyres, aliosque dei fauulos & faulas, qui nunc in caelis deum sunt participati
ue, nunquam leuauit, sed magnificauit illos publica per canonizationes
solennem ueneratione, auiuersariaque memoria. Quae deum sunt quae illa
magnifica, quae Roma pontifex aduersus deum deorum loquitur est: An forte,
XXX, illi antichristus, quos feralibus flammis suis preterit Lutherus? Quis ue-
ro consultorum iuris non uideat, quod frigidum & nudum sit ille preterit? Sane per-
strinxit eos breuissimis rationibus, contempit (ut opinor) & fastidiose, cordatis-
simus Catharinus. Et mihi per dei gratiam, non difficile foret, si necarium uide-
ret, articulos illos dignis tractare modis. Nihil igitur habetis ueri apo-
statae fideique desertores, quod aduersus deum deorum loquuti sint pontifices
Roma. Sed neque reliqua quae Daniel de antichristo commemorat, de Roma potest
ullo modo recte intelligi potest, quamuis Lutherus tuus prolixa nugae atque
calumniarum farragine, ex his plura in Roma potest, Andabaticae retorsit, se
ipsum suosque complices potissimum feriens, haud secus, atque solent in
saturnalibus caeci porcum ferire uolentes:

¶ Vides nunc, opinor, quod falso ac impie & Roma pontificem dicis esse an-
tichristum, & alium uenturum negas antichristum, contra omnem scripturam atque histo-
riam. Et eadem impudentia, contra sensum totius ecclesiae, uenturos esse negas
Enoch & Heliã, quae uero frustra dicat scriptura, Ambulauit Enoch
cum deo, & non apparuit, quia tulit eum deus, quod alia scriptura sic exponit,
Enoch placuit deo, & translatus est in Paradysum, ut det generibus sapientiam,
Quid putas Velene, si non reuersurus est Enoch, quomodo dat generibus sapien-
tiam in Paradiso? Nunquid uero sine peccato originali natus fuit in mun-
dum: nisi forte nos in peccato Adae nascimur, & Enoch septimus (ut ait
Iudas apostolus) ab Adã, non fuisse putet in lumbis Adae praeuaricatis. At
quis hoc putet nisi demeritissimus? Caeterum si peccatum Adae transit in Es-
nochem, nonne & mors per peccatum transit in eum deum: ita enim ait apostolus, Sicut per
unum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes
homines mors pertransiit, in quibus omnes peccauerunt. Et rursus, Sicut in Adã
omne

omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur. Aut igitur crede nobis scilicet Enoch reuersurus esse ac moriturus, aut ostende nobis, ubi & quando moriturus sit, atque ubi det gentibus sapientiam. De Enoch interim ista sufficiant. ¶ Videamus paulisper de Helia, quod de eo sentiat scriptura. Etenim in Regum historia sic habet. Cum pergeret Helias & Helizeus & incedentes sermocinarent, ecce currus igneus, & equi ignei diuiserunt utrumque. Et ascendit Helias per turbine in caelum. Helixus autem uidebat & clamabat, Pater mi, Pater mi, currus Israel & auriga eius. Et non uidit eum amplius. In Ecclesiastico autem in uarijs & magnis Heliae laudibus etiam haec hinc uerba Qui receperit es in turbine ignis, in curru equorum igneorum, qui inscriptus es in iudicijs tempore, lenire iracundiam domini, conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob, beati sunt qui te uiderunt, & in amicitia tua decorati sunt. Atque adhuc apertius & apertius ad propositum ait Malachias propheta. Ecce ego mittam uobis Heliam prophetam, ante quem ueniat dies domini magnus & horribilis, & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne forte ueniam, & peccata terra anathemate. Vides ne iam bone uir, qui impie contra scripturam negaueris, Heliam uenturum esse ante diem nouissimum? Tu sine scriptura proterue loqueris, pro nobis stat scripturae autoritas, & publica uox totius ecclesiae. Tu temere negas, & nihil probas, nos omnia quae de Enoch uenturo diximus, etiam de Helia uenturo dicere possumus. Nam & Helias ex peccato originali obnoxius est morti, cum igitur mortis debitum nondum exoluisset, ut est utique, sicut & Enoch, ut corporalis mortis debitum reddat. Satis enim constat ex dictis, esse nondum mortuum fuisse. Nec frustra dicit scriptura ens enim inscriptum esse in iudicijs tempore, lenire iracundiam domini, conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob. Nam & Christus ait, Et fiet unum ouile, & unus pastor. Si igitur haec futura non credis, cur non ostendis quae sint facta? Ne pro ulla tibi euadendi pateat rimula, apertissime per prophetam ait dominus. Ecce ego mittam uobis Heliam prophetam, ante quem ueniat dies domini magnus & horribilis. Haec profecto uerba non pertinent ad diem natiuitatis Christi, quia dies ille non horrores, sed laetitiae fuerit. Pertinet igitur ad diem iudicij nouissimi, quae dicit dies magna, dies irae, dies calamitatis & miseriae, dies amara ualde.

¶ Venient igitur Enoch & Helias uere atque corporaliter, non solum in figura & spiritaliter, & morientur (ut ostendimus) corporaliter, in corpore passuri, uiuacque uoce sensibilibus praedicaturi. Nam de Enoch scriptum est ut det gentibus sapientiam. De Helia item, ut conciliet cor patris ad filium, & restituat tribus Jacob. Nec obstat nobis, quod Apocalypsis sit de uenturis spiritaliter intelligenda in mysterijs. Nam & aliorum prophetarum uisiones Enoch & Helias spiritalem sensum admittunt. Quis autem tam uecors sit, qui literalem eorum sensum fictitium & fabulosum, instar poeticoz figmentorum, existimet? Neque tamen uerum est, ex Apocalypsi esse ortum de Antichristo Enoch & Helia (uti tu putas) opinionem. Nam cunctis supra allegare de his scripturae, ante Apocalypsim fuerunt a dicitur. Sed & Matthei ac Lucae euangelia, omnesque

I. Cor. int. xv.

Helias quoque reuertetur. iij. Ro. ij.

Eccl. xlvij.

Malach. iij.

Veleni temeritas.

Eccl. xlvij.

Iohan. x.

Mala. iij.

Eccl. xliij.

Eccl. xlvij.

Apocalypsis

de uenturis

Enoch & He-

lia.

C Pauli

10. IOH. COCHLAEI ADVERSVS VELENV M

Apoc. xi.)

Pauli epistolae in quibus multa de his hñtur Apocalypsim p̄cellerūt. Et Apocalypsis ipsa, noia ista nusq̄ (si recte memini) exprimit, aptissi metamē de his loquit̄, in hunc sane modū. Et dabo duobus testibus meis, & prophetabūt diebus mille ducētis sexaginta, amicti saccis. Et infra. Et cū finierint testimoniū suū, Bestia, quę ascēdit de abyssō, faciet aduersus eos bellū, & uincet illos, & occidet eos, & corpa eorū iacebūt in plateis ciuitatis magne, quę uocat̄ spiritaliter Sodoma & Aegyptus, ubi & dñs eorū crucifixus est, Et q̄ sequunt̄. Quid nunc ais Velene? Nunqd dominus eorū Romæ (ubi antichri sedē statuis) crucifix⁹ est? Nunqd solū spiritalr & nō corporaliter ē crucifix⁹? Si solum spiritaliter intelligēdus sit totus (ut ais) liber Apocalypseos, qd op⁹ erat, hic in textu dicere, q̄ uocat̄ spiritaliter Sodōa & Aegypt⁹.

Aug. de mirabi, scrip. li. pri. c. iij.

¶ Quod uero beatus Hieronym⁹ ad Marcellā scribēs, a te nobis obijci, nihil nos cōturbat. Habemus (ut supra ostēdimus) p nob s Paulū & scripturas apertissimas. Et libētius hic seqmur Aug. cuius hęc sunt uerba, in pri. li. de mirab. script. Enoch sine morte, p totius pene seculi tps remotus ab hoim cōuersatione custodit̄, ut in eo, q̄li ter hoies si non peccarēt, generata prole, cōmutarent̄ in uitā spiritalē sine morte, ostēderet̄. Sed licet longo seruat⁹ tpe adhuc uiuat, mortis tñ debitū, qd omēs in Adam sumpsim⁹, uitare nō poterit. Adde, q̄ Hieronymus hic nihil determinat, hęc em̄ sunt uerba eius. De Enoch autē & Helia, q̄s uēturos Apocalypsis, refert, & esse mortu⁹, non est istius temporis disputatio.

Hier. ad Marcellam.

Impudentia Veleni.

¶ Profecto nisi tu psonatū hic ageres nebulonē & scurrā, non satis possem demirari tuā impudentiā, qd eam nobis audes obijcere Hieronymi eplam, in qua id affirmat̄ absq; omi hæsitatione, qd tu per totū hūc tuū librū precipue niteris reprobare atq; destruere, uidelicet, B. Petrū Romæ fuisse, ita em̄ circa finē subiūgit, Diuina q̄pe natura & dei sermo, in ptes secari non potest, nec locis diuidi, sed cū ubiq; sit, totus ubiq; est. Erat igit̄ uno eodēq; tpe & cū aplis quadraginta dieb⁹, & cū angelis, & cum patre, & in extremis maris finibus erat, in omib⁹ locis uersabat̄, cū Thoma in India, cū PETRO ROMAE, cum Paulo in Illyrico, cū Tito in Creta, cum Andrea in Achaia, cū singulis aplis & aplicis uiris in singulis cūctisq; regionibus. In nūc Velene, & dic stultissima temeritate, fabulā esse ridiculam & nociuā de uēturis antichro, Enoch & Helia, dic papam esse antichr̄m tot retro seculis, Cerberūq; tricēpitē, nega B. Petrum unq; Romæ fuisse. Quot te iā gladijs hoc in præludio confoderimus, aliorū esto iudicium. Sed & tu ipsius ense nunc es iugular⁹, eo inq; Hieronymi loco, quē nobis uolebas opponere. Multo em̄ iustius credi ei de re gesta narrati, q̄ de futuris cōiecturati, pferim, cū de Petro Romæ nihil dubitet, de uēturo autē Enoch nihil hic determinet.

¶ Reliqua autē, quę rhetorice hoc in plogo psequeris, parē digna uident̄ rñsione. Aut em̄ scurriles sunt in Ro. pōt. criminatiōes & calūnię, aut

lumnia aut inanis yborum fumus de doctis quibusdam hominibus, Quae
 uero de Iohane Baptista refert, trita sunt & uulgo nota. A te tamen aut
 non intellecta, aut nimis oscitate considerata. Quid est enim quod Iohan-
 nes ait, Non sum Helias. Christus uero ait de ipso, Helias iam uenit? Cur
 ista non discutis? cur non uindicas a contrarietate? Ac facile dixisses ex
 ceteri homilia, utrumque recte dixisse hoc sane intellectu, quod Iohannes cor-
 pore & anima non erat Helias, uenit nihilominus in spiritu & uirtute Hes-
 liae. Sed haec tuam impietatem nihil iuuat, quia clara sunt uerba (ut ui-
 dimus) Malachiae, quod ueniet Helias propheta, antequam ueniat dies domini
 magnus & horribilis. Quis autem non rideat potius quam reprehendat apertissima il-
 la tua mendacia de Bohemia & Anglia atque etiam de Oriente? Quasi uero
 papa, non Huss haereticus, autor fuerit Bohemicae cladis & miseriae,
 qui seductum a se populum in foelicem, in tanta tamque diuturna mala de-
 truxit. Vidi eadem nuper Bohemi cuiusdam non indocti epistolam, in qua fa-
 cebat ille, nouos e Vuitenberga Hussitas uenisse nuper Pragam, in
 Lutheri tui autoritate Hussitica illic dogmata instauraret. Sed eos
 parum acceptos fuisse, quod Bohemi mala plurima inde percipi, non tes-
 dium solum, sed etiam nauicam habeant in eiusmodi dogmatum renoua-
 tione. Quis uero credat Angliam, quae & rege & regno pollet florētis-
 simo, gemere, ut tu dicis: quas clades, quas iniurias, accepit? aut cuius
 ius quae rei tædeat ipsam? An uero parum iniuriæ est, nationem adeo
 potentem, si deique orthodoxa bene instituta, de heresi uera uelut sus-
 pectam, hisce tuis calumnijs infamare? Vtina uos in Anglia, non in Saxo-
 nia, sic scriberetis, ut scirent Germani ex uestris ibi supplicijs, quod de
 dogmatis uestris sentire debeant Principes christiani. Si Viclephica
 ossa piccerunt in Oceanum Angli, quanto scelerata eius germina ibi repul-
 lare sineret? Si Rex ipse (ut nup audiui) contra Lutherum scripsit, quod
 facturum putes ipsum, ubi pestem eiusmodi in regno suo usquam repi-
 ret? Quae elegans uero est hoc, quod ais, Neque sine dolore prospectat Oriens,
 Christum exulare in Occidēte uidentes. Ecce audacissimam peccitatem, quae ceteris
 ceteris pene christianis commem, eaque maxime atrocem iniuriam, inferre aude ne-
 bulo flagitiosissime. Quis igitur prius non ingemiscat, Germaniae prin-
 cipes & Episcopos tam diu ad tot iniurias ueras neque oculos habere ne-
 que aures? Si exulat in Occidēte Christus, quanto christiani sunt Germani, qui
 utique ad Occidentalem ecclesiam pertinent? Nunquid sine Christo sunt christiani?
 Vbi est ergo Christus, si exulat in Occidēte? An forsitan ciuis est Turca-
 rum & Saracenorum in Oriente? Olepidum hominem, qui ut criminetur Ro-
 mam, Christo spoliatur occidentem, Romam Petro & Paulo apostolis, Imperio Ger-
 manos, Orthodoxa fide Anglos, atque haec tam diu facit impune.

Iohan. Baptri,

Malch, iiii.

Apta menda-
cia Veleni.

Bohemia.

Anglia.

Oriens.

Ro. pō. Cerbe-
rū uocat

¶ Lewis non uidet iocus, quod Ro. pō. ex Lutheri tui sententia, dixeris
 ris antichristum. Ideo ut graue aliquam contumeliam inferas, dicis, Eum tot
 iam retro saeculis ipsissimum tricipitem illum infernalem Cerberum esse,
 cui unum absciderit caput Laurentius Valla, uelut Hercules, alterum nu-
 per abstulit Lutherus, alter Theseus, Tertium uero tibi ad triumphum re-
 C 2 licitum esse.

VELENYM
 quoniam poeliter
 caponem, apud
 dicitur de abysso,
 & corpa esse
 Sodomae
 Quid nure
 in sede itanis
 truciſſim? Sicut
 calypſeos et
 & Aeg. p.
 es, a te nobis
 mus) p nob s
 Aug. cuius
 ortu, p uocis
 lit, ut in eo qd
 in uita ſpina
 ad huc uiuaz
 re no poterit
 me uerba eius
 & esse mori
 rura, non fa
 tes obigen
 tione, qd tu
 delirare, a
 Diuina sp
 diuidi, sed
 apls quaz
 maris fini
 PETRO
 n Andra la
 uice regioni
 ille ridiculan
 am esse uno
 rum unq Ro
 rima, aucto
 ro unq Hetero
 alius credidit
 de Petro do
 minet.
 ns. pas. den
 imationes. & al
 ing. ut

listū esse. Heu dedecus Germaniæ sempiternū, ubi cūq; liber iste tu⁹
 reperit. Q; tædet me misere, tā acerbas inter scribēdum deuorare
 iniurias. Quāto libētius iucūdiusq; recū sup his decertatur? esse ul
 ad mortē sub iudicib⁹. Ecce superbā impudētissimā, qua te, Luthe
 rumq; tuū, hoies barbaros & Saxobohemos, a uertice ad plāā usq;
 hæresibus uarijs pollutos, Laurētio Vallæ uiro Romano, ingenio ac
 eruditione præcellēti cōferre audes, atq; adeo præferre etiā, upo
 te, quobis, uelut fortioribus, difficiliore cū Bestia (ut uocatis) pug
 gnas desumitis. O gladiatores bestiariosq; ridiculos. Dicite q̄to, qd
 abstulit Laurē. Vallæ Ro. pōtifici de opibus: qd de potētia: quid de
 Nihil nocuit
 Ro. pō. Vallæ
 prouincijs: contra ista em pugnavit, nō cōtra primatū, nō cōtra B.
 Petrū, sicut uos rudes & barbari facitis bestiarij. Cōtra unā decerta
 uit Laurenti⁹ paleā, zelo ueritatis, nō hæresum restaurandarū studio
 Dignus profecto & laude & præmio, nisi cōtra decorū sediciose ad
 illicita cōiuita prolapsus fuisset. Quis aut uir bonus & modest⁹ has
 Verba Laur.
 Vallæ de don.
 Constantini.
 eius uoces laudet, qn̄ ait. Nō ausim dicere, ut aliq; per me edocti, lux
 uriātem nimijs farmētis papalem sedem, quæ Chri uinea est, ferro
 coerceat. Itē. Ego cōtra existimo, iusti⁹ licere p̄cipib⁹, spoliare ip̄o
 omni qd obtines. Quæ est hæc modestia hois ch̄riani, ad ferr⁹ & sp̄o
 lium exhortari p̄cipes cōtra summū pontificem? Ait deū, in per
 Seditiosæ uo
 ces Vallæ.
 sona S. P. Q. R. Scilicet, quorū religionē cōtemnim⁹, eos accipiem⁹
 imperiū: & principes orbis terrarū huic cōtēptissimo hoī seruiem⁹?
 Quid rogo immodesti⁹, aut seditiosius dici queat: Et rursus, Quid
 ipsi uictores, nō in eā fecē hoim, quā indignā impio ducebāt, ferro
 grassati sunt: Ecce q̄ immodeste (ne qd grauius dicam) fecē hominū
 uocat Pōtificates, iterūq; ad ferri grassaturā instigat, Et exclamat pos
 stea nimis horredū in hæc ȳba. O Ro. Pōtificates, exēplū facinorū oim
 cæteris pōtificib⁹, O improbissimi scribæ & pharisæi, q; sedetis sup Ca
 thedrā Mosi, & opa Dathan & Abyron facitis, Quis, rogo, sutor aut
 fullo, tales iniurias æquis aurib⁹ accipet priuatim, quales hic Val
 la in Vicarios (ut ipse fatef) Chri, in summos sacerdotes dei publice
 proclamat: Et ne lōgior sim, Haud ita procula sine. Hæc sunt eius
 uerba. Quocirca (inqt) si fas erat gētib⁹ a Cōstātino, & qd plus est,
 a pop. Ro. desciscere. Profecto & ab eo ius erit, cuiuscq; cesserit ille
 ius suū. Atq; ut audācius agā. Si Romanis licebat, Cōstāntinū aut
 exigere, ut Tarquiniū, aut occidere, ut Iuliū Cæsarē. Multo magis
 eū, uel Romanis, uel prouincijs licebit occidere, q; in locū Cōstātini
 utrūq; successit, Hæc & id genus plurima procaciter, ac seditiose cō
 tra modestiā, religionēq; Chriā scripsit ille Laurētius. Propter q̄
 iuste nimirū ac prudēter dānatus & interdictus est ip̄sus, cōtra Do
 nationis paleā, libellus. Q; si modeste ueritatē, cōtra paleā illius fi
 gmēta asseruisset, nō magis liber eius reprobatur a quopiā fuisset, q̄
 scripta Nicolai de Cusa Cardinalis, Antonini Archiepi Florētini,
 Hieros

Cur dānat⁹ li
 ber Vallæ.

vnde dicitur
 in nocit

DE PETRO ET ROMA. LIBER .I. 13.

Hieronymi Cathalani, atq; id genus aliorū, q̄ cōtra paleā illā inge-
 nue ex historijs ueritatē enarrauerūt. Neq; em negat Laurētius pō-
 tifici a Cōstātino donatiōē factā eē. ¶ Quod autē Melchiadi, nō Syl-
 uō factā dicit, cōtra oēs est, quas ego uiderim, historias, Si, em Mar-
 tyrio coronat⁹ est Melchiades, ut Platina refert, & oīs tenet ecclia,
 nō uideo, a quo, post factā donatiōē a Cōstātino, potuerit, nulla ex
 istēte p̄secutione, occidi, Miror itaq; acutū hoīem hęc subiequētia
 uerba Melchiadi ascribere, ubi dī, Ecclia ad hoc usq; puenit, ut non
 solū gētes, sed etiā Romani principes, q̄ totius orbis monarchiā tene-
 bāt, ad fidē Chri & ad fidē i sacramēta cōcurrerēt, E q̄bus uir religio-
 sissimus Cōstātinus prim⁹, fidē ueritatis patēter adeptus, licētiā de-
 dit p̄ uniuersum orbē sub suo degētib⁹ impio, nō solū fieri chriā-
 nos, sed et fabricādi ecclias, & p̄dia cōstituit tribuēda Deniq; p̄fa-
 tus princeps dona immēsa cōtulit, & fabricā tēpli, primæ sedis beati
 Petri instituit. Adeo, ut sedē impialē relinq̄ret, & b̄s Petro suisq; suc-
 cessorib⁹ p̄futurā cōcederet. En nihil (ingit Laurētius) Melchiades a
 Cōstātino donatū ait, nisi Palatiū Lateranēse & p̄dia, de q̄bus Gre-
 gorius in registro facit s̄pissime mētiōē. Ecce Velene, q̄ p̄be alle-
 rit Valla, siue uictus ipsa p̄tate, siue imprudēs, q̄ uos rudes harena-
 rī expugnata putatis. Negat Luther⁹ primatū, tu sedē Petri. Quid
 igit dicitis ad hęc Hercules uestri uerba: Qd est tēplū primæ sedis
 B. Petri: Quæ sedes impialis relicta, & B. Petro, eiusq; successorib⁹
 cōcessa: Sed & Hercule uestriū interrogo, Vbi dicat hic Melchiades
 nihil a Cōstātino donatū, nisi Lateranēse palatiū & p̄dia: Quis histo-
 ric⁹ sedē impialē solū Lateranēse dixit palatiū: Qua uel impudēs
 uel oscitātia dicit Melchiadē nihil a Cōstātino donatū dicere, nisi
 Lateranēse palatiū & p̄dia. Quū uerba illius sint q̄d p̄fatus princeps
 dona immēsa cōtulerit, & sedē impialē B. Petro, eiusq; successoribus
 p̄futurā cōcesserit: O egregios, Hercules, Theseos, atq; Milones, q̄
 tā ualide cōficiūt seipsos. ¶ Ne uero hic magis ad grām p̄tificis,
 q̄ pro ipsa ueritate loq̄ uidēar, op̄p̄ciū fuerit, libere tandē fateri, de
 his qd inīaz. De primatu sane sedis ap̄līcē, nemo catholic⁹ dubita-
 re debet, neq; itē de cathedra Petri, successoribusq; eius p̄tificibus
 Ro. hæsitare op̄ret. De donatiōe autē Cōstātini Platina potissime se-
 q̄r, q̄ noiatim, & dona, & basilicas, & p̄dia cōmemorat, q̄ princeps
 ille B. Syluestri t̄pibus Ro. ecclīæ, & religiose, & magnifice donauit,
 formulā uero donatiōis, q̄ in palea Decret⁹ habet, cōficiā eē ar-
 bitror. Proīn nīmīū friuola mihi uidēt ea inter iurconsultos q̄stio,
 an illa donatiō Oc cidentalī imp̄ij iure sit factā. Ridiculū est em dis-
 putare de iure, qm̄ nō cōstat de factō, fuit nihilose ci⁹ amplissima Cō-
 stātini donatiō, ex q̄ uehemēter nīmīz aucti sunt prouētus & annui
 reddit⁹ Ro. ecclīæ. ¶ Hinc patrimoniū S. Petri dictū eē opinor, q̄
 q̄ fuerit amplū, ex registro B. Gregorij cōjicere licet, Quū p̄ficerēt S. Petri,

Error Laurētius
 tū Vallæ i his
 storia,

Hñ hęc i de
 cretis. xij. q. 1.
 c. futuram

Confutatio
 L. Vallæ,

De donatiōe:
 Cōstātini.

Dist. xvi c.
 Constantin⁹

Patrimoniū
 S. Petri.

C. 3. ei adeo

ELENVM
 q̄liberū
 dum deo
 rante el
 gna te, Lu
 re ad plā
 usq; iuge
 enā, imp
 tuocans i
 Dicte q̄
 tina: quid
 p̄no cōtra
 unā decer
 idari i studio
 sediciose ad
 model⁹ has
 ne eborū lux
 mea est, ferro
 spoliare ip̄o
 dē ferro, & ip̄o
 deū, in per
 accipiem⁹
 noi seruent⁹
 urius. Quē
 ucebāt, ferro
 cē hominū
 exclaimat po
 acinorū oim
 denis sup Ca
 ro, furor aut
 hic Vale
 dei publice
 e sunt eius
 qd plus est
 cesserit ill
 stantini an
 Multo mag
 cō Cōstā
 ne sediciose
 us. Propri
 us, cōtra De
 palea illius
 op̄ia fuisse,
 q̄ Florin
 Hic

14. IOH. COCHLAEI ADVERSUS VELENVM

ei adeo multi oīs gñis officiales, defensores, Carthularij, Subdiacones, Diacones, Notarij, atq; etiā Presbyteri, in Cāpania, Sicilia, Calabria, Dalmatia, atq; etiā in Gallia trāsalpina. Quinimo & in Africa. Vñ tot milia modiorū frumētī, tot armētorū gregūq; puētus, tot seruorū atq; ancillarū in rusticis pdñs ministeria, tot solidorū pēsiones annuis rōnibus iputabant. Vt mihi iā dubiū sit, an hodie aucti^r an poti^r diminuti nimirū opulētū hñi debeat illā patrimoniu. Quos em nūc red dit^r h3 Ro. pōtēfex in Sicilia: q̄tos in Africa: q̄tos i Dalmatia: q̄tos itē i Calabria, Lucania, Apulcia, Cāpāia: Habuit at plu rimos i n̄s puincjs Gregori^r, eiusq; & aūcēfiores & succēfiores, Vñ ipse plima erogauit in paupes, in redēptōes captiuorū, in pēgrinos, i Clerū, i ancillas dei, in plebē, atq; etiā in necitates belli, Sic ei scripsit Theonistā & Andreae, q. 30. auri libras ei in paupes captiuosq; erogādas trāsmiserat e Cōstātīnopolī. De qb^r (ingr) uob̄ gaudeo, s3 mi hi primesco, Quia apud tremēdū iudicē, nō solum de s. Petri ap̄lorū principis suba, sed etiā de ur̄is reb^r rōnē reddatū^r uado. Et p^r pauca. Mox aut medietatē pecuniā, quā trāsmisistis, in captiuorū redēptionē trāsmisi. De medietate v̄o, ancillis dei, q̄s uos grēca lingua monasticas dicitis, lectisternia emere disposui. Quia lectis suis grauius ditare in hui^r hyemis uehemētissimo frigore laborabāt. Quē in hac urbe mlt̄e sunt. Nā iuxta noticiā, q̄ dispēsant, Tria milia reperiunt. Et qdē de s. Petri ap̄lorū principis, reb^r. 80. annuas libras accipiunt, sed ad tātā mltitudinē ista qd sunt: Maxie i hac urbe, ubi omnia graui p̄cio emunt. Ad Cōstātīā v̄o Augustā, Mauricij principis uxore, inter lōgas q̄relas, in hac q̄s uerba prupit. Quia etli p̄tā Gregorij tāta sunt, ut pati talia debeat, Petri apli p̄tā nulla sunt, ut ur̄is tpi bus pati ista mereat. Vñ itē atq; itē p̄ oipotētē dñm rogo, ut licet parētes priores, ur̄i principes, s. Petri apli grām q̄sierunt, Vos q̄q; & hāc uob̄ & q̄rere & cōseruare curetis. Et ppter p̄tā n̄ra, q̄ ei indigne seruim^r, ei^r ap̄d uos honor nullaten^r minuat. Qui & mō uobis adiutor eē in oib^r, & postmodū ur̄a ualeat p̄tā dimittere. Viginti aut iā & septē annos ducim^r, q̄ in hac urbe iter Lōgobardorū gladios uiuim^r, Quib^r q̄ multa hac ab ecclia q̄ridianis dieb^r erogāt, ut inter eos uiuere possim^r, suggerēda nō sunt. Sed breuiter indico. Sicut in Rauēnāe p̄tib^r, Dñorū pietas apud primū exercitū, Italiē sacellariū h3, q̄ causis supueniētib^r q̄ridianas expēfas faciat. Ita & i hac urbe i causis talib^r, eorū ergo sacellari^r ego sū. Et tñ hęc ecclia, q̄ uno eodēq; tpe, Clericis, Monasterijs, paupibus, p̄p̄o atq; insup Longobardis tā multa indefinēter expēdit, ecce adhuc ex omni ecclia p̄ m̄i afflictioē, q̄ de hac uni^r hois supbia mltū gemūt. Hęc ille. Quis obsecro potēficum, nostris temporibus tantas ferre queat om̄is generis expēfas, uel uno tantū anno, q̄tas perpetuo tulit, dū pontifex esset, Gregorius. Potestis profecto hunc uos impij Hussitā cognoscere q̄

Greg. in regi.
li. vi. ca. 27.
epist. xxiiij.

Greg. in regi.
l. iij. c. lxxviij
epist. xxxiiij

Expēf' gra
ues B. Grego.

DE
ere, greg
pontific
q̄ nihil
us, parit
habuer
Hullo
cū de
cētia. V
in nō h
Theod
mas, ex
Parma
bros an
aur om̄
pod s. P
ipius ag
august
ca, p̄lo
xi. & d
Larbar
Pauli re
Pōt apli
in urbe
truxit
geneci
libras
inflig
xix & b
Colme
fido Pa
b^r q̄ ac
eis dē
ceteri
tib^r ap
citas
formā
Cormi
Nū pol
Pana
uēim
quū p
et mai
q̄ q̄ sur

DE PETRO ET ROMA LIBER .I. 15.

cere, q̄ grauit̄ peccetis calūnijs & detractionibus uestris in Rom̄. pontifices, q̄bus passim nō solū obloquimini, sed & maledicitis, eis q̄ nihil non tribuitis abominationū, atq̄ om̄ia q̄ eis debent̄, negatis, patrimoniu, primatū, sedē apostolicā, & quicq̄d honoris autiq̄ habuerunt. Sed memento uos mortales esse, & clauēs Petro, non Hullo datas esse. Quanta uero fuerit añ mille annos Ro. pontificū, de quorū hodiernis opibus, usq̄ adeo inuidiose q̄rimini, munificētia, Vno libet exēplo ex Platyna oñdere, de Symmacho papa, q̄ tñ nō sub catholicis principibus, sed sub Arrianis Gothis, sub rege Theodorico, pōtificatū administrauit, & grauē p̄urbationē schismatis, expulsionisq̄ p̄tulit. De eius itaq̄ impēsis & opib⁹ ita scribit Platyna. Symmach⁹ (inq̄) Manichæos tū ab urbe expulit, eorūq̄ libros añfores Cōstātiāne basilicæ cōcremauit. Basilicas v̄o multas aut ornauit, aut a fundamētis erexit. Nā & tēplū B. Andreæ ap̄i apud S. Petrū ædificauit, m̄ltoq̄ argēto & auro exornauit. Et tēplū ipsius ap̄forū principis ac porticū, marmoribus ope uermiculado in augustiorē formā redegit. Gradus q̄q̄ ipsius basilicæ ampliores fecit, aliosq̄ gradus sub diuo, dextra, leuaq̄, Episcopia p̄terea cōstruxit. Aedificauit etiā Basilicā Agathę martyris, uia aurelia, in fundo Lardario, Basilicā s. Pācratiū cum arcu argēteo, librarū. 15. In basilica Pauli renouauit ap̄sidam, cui ruina imminēbat, picturisq̄ ornauit. Post ap̄sidā uero aquam introduxit, balneūq̄ a fundamentis erexit. In urbe autē basilicā sanctorū, Syluestri & Martini a fundamentis extruxit, iuxta Traiani thermas. Vbi & supra altare Ciboriū fecit argenteū librarū. 120. Arcus argēteos librarū. 10. Confessionē argenteā librarū. 15. Suggestū q̄q̄ erexit Porphyreticis & crustis marmoreis insignē fecit & gradus basilicæ Iohannis & Pauli post absidem, Axit & basilicā archangeli Michaelis. Aquamq̄ intraduxit, Sanctorū Cosmę & Damiani Oratoria a fundamētis erexit uia Tyburtina in fūdo Patiano, adiuuātib⁹ Albino & Glaphyra illustrib⁹ uiris, Paup̄ib⁹ q̄s ad basilicas Petri & Pauli habitac̄la extruxit, curauitq̄, ne qd eis deesset, qd ad uictū p̄tineret. Amator em̄ paup̄erū fuit. Et ep̄is ac cæteris Clericis in Africa & Sardinia, p̄pter catholicā fidē exulantib⁹, pecunias & uestes subministrabat. Repauit etiā basilicā S. Felicitatis. Et absidā B. Agnetis cū basilica, q̄ ruinā minabāt, in meliōrē formā restituit. Redemit & captiuos, i diuersis puic̄ijs m̄lta pecunia Cœmiteriū q̄q̄ Jordanoz uel fecit uel in meliōrē formā redegit. Nil postremo omisit qd ad omnipotētis dei gloriam p̄tineret. Hęc Platina B. Bliothecarius. ¶ Ego uero admodū lubēt̄ hic audire uelim Papæ mactyges n̄os, quē nā uel Antich̄m uel Cerberū (ut loquūt̄) ex modernis itra. D. aut. D. C. annos pōtificib⁹, aut t̄aras, aut ēt maiores expēsas fecisse dicāt. Vidēt̄ adhuc uetusta Sym. Ro. opa q̄q̄ sumptuose cōstruata fuerint in marmorib⁹ Porphyreticisq̄ crustis Musaicisq̄

Platina in uis
tis ponti.

Opa & impē
se Symmach
papæ.

Expēsas Sym
machī maxie

VEL ENN
Subditus
Sicilia, Ca
mmo & in Ai
p̄tinent
hodie autē
Cru
ica, quos i Da
t̄ habitū in pu
uicellorū, si
in p̄grioc
Sic et i scrip
p̄uicorūq̄ ero
audēo, si m
Petri ap̄forū
do, exp̄ pau
p̄uicorū redip
ca linguā mi
lius graui
it. Que in
lia reperiri
as accipian
bi omnia ge
ncipis uicō
dā Gregor
ur uis m̄
rogo, ut la
ierum, Vis
tā n̄ra, q̄ d
ui & mo uo
tere. Vigij
ardos q̄a
erogāt, ut
iter indico
rciū Jaleh
at. Ita & h̄c
ecclia, q̄ mo
n̄sup Longo
uni ecclia
hęc ille. Qu
ueat om̄is
dū p̄tinet
hęc cogit
urq̄

picturis facile demōstrāt, quīs neglectu nūc & uetustate obsita, minime tātos, quātis facta sunt, sumptu⁹ representēt, Quali acūq; nūc sūt certe m̄pro fuere sumptuosissima, sicut atq; ornatisima. **N**ac talia n̄is tēporib⁹ fiūt. Quis v̄o facile cōputer, quē libras impēderit pōtifex ille in diuersa opa argētea: Neq; itē leues aut modicę fuerūt pecunię, quīs in uictū & uestitū misit exulib⁹ in Sardinia Ep̄is Aphricanis, a Trali

Anto. i chro. mūdo Vādalorū rege relegatis, numero (ut refert Antonin⁹ i Chropt ij. tract. xi. nicis) sexaginta & ampli⁹, p̄ter reliquū ipsorū Clerū. Quis igit pōtifex cū n̄is ipib⁹ tātā possēt munificētiā de parrimonio S. Petri p̄stare?

Neq; tñ arbitror ex sola Cōstāntini donatione tātos Ro. ecclē p̄ Res Ro. ecclē uet⁹ accessisse. Quāquidē lōge añ Cōstātinū, & larga fuit pōtifex ero sub Cornelio gatio, & ingēs cleri pauperūq; illius ecclē alūnorū nūerus. Sic em̄ Euse. in hi. eccl. scripsit ad Fabianū (ut in ecclēastica historia refert Eusebius) Antiochia ep̄m B. Cornelius papa, Nesciebat (ingr) Nouat⁹, in ecclē catholica unū debere ep̄m eē. Vbi uidebat eē p̄f byteros. 46. Diaconos. 7. Subdiaconos. 7. Acolytos. 42. Exorcistas & Lectores cū Ostiarijs. 72. Viduas cū indigētibus. 1000. Quos oēs deus alit in ecclē sua. Hęc Cornelio. Ego aut̄ dubito uehemētē, an hodie in septē illis (quīs p̄cipuas uocat) ecclēsijs Romę, in unū collectis, tot p̄sonę alant

Lucius papa. q̄ hic enūerat uetus ille pōtifex ac martyr Cornelio. Quis aut̄ successor eius Lucius papa, nō solū suę ecclē Clerū, pauperūq; aluerit, sed & lōge positus, in captiuitate aliā ue necessitate cōstitutus, elemosynas trāsmiserit. indicat una ad eū ep̄la B. Cypriani martyris & ep̄i Carthaginēsis Exultātibus nobis & lætātibus in deo, quōd nos in confessione armauerit, & in p̄lio uictores sua dignatiōe fecerit, super nerit l̄x tuę, frater charissime, quas Herēnianū p̄ Hypodiaconū, & Lucanū, & Maximū, & Amantiū acolytos, misisti nobis. Quibus l̄xētis, recepimus in uinculis laxamētū, in p̄suri solatiū, & in necessitate p̄sidiū. Et excitati sum⁹, & robustius aiati, ad siquā amplius fuerit p̄narię. Nā añ passionē a te sum⁹ ad gloriā prouocati, quā prior nobis ducati ad cōfessionē nois Ch̄i p̄buisi. Et infra, circa finē. Accepim⁹ itaq; frater desideratissime, id quōd & a Quirino & a teipso misisti sacrificiū ex oī ope mūdo. Sicut & Noe obrulit deo, & delectatus est deus in odorē suauitatis, & respexit in sacrificiū eius. Ita & in uestrū respiciat, & delectet reddere uobis uitā boni opis mercedē. Hęc inter martyres ex carcere Cyprianus ad Lucium papā. **N**ō est profecto apud me dubiū, quin m̄tos Ro. ecclē redditus institerint, & assignauerit nobiles ac religiosę inter martyres matronę Romanę, Sabina, Praxedis, Lucina, Cecilie itē & Agnetis uirginū parētes. Itē Tyburtius, Valerianus, aliq; id genus ḡne opibusq; illustres Romani, quō lōge lateq; p̄ diuersas prouincias multa & opulētissima habuerāt p̄dia, dū uerēt in mūdo. Quos utiq; p̄optius liberaliusq; bona sua, quā nūc fit, propter deū expēdissē opinor, q̄ro maior, quā nunc est, erat

1500

Cyp. in ep̄li
li. ij. ep. vij

Antique do
nationes Ro.
ecclēsię.

est, erat
doci
mis pa
rūq; ad
modi b
pici fo
clēsijs
mach
stomac
perit,
ad can
erdoc
tates ho
terore p
p̄bare.
(ut uos
tatē ve
cos eccl
uile op
me pro
donatio
hu The
cauit pa
reliq; q
tuit, q

Ait ap
tuz, Et
nouerūt
sedē ap̄
nō cōf
causa,
nū aut
cōs ecc

DE PETRO ET ROMA LIBER II. 17.

est, erat & ipsorum deuotio, & pauperum necessitas, meliorque uita sacerdotum. Quinimo me credibile est, fideles Romae quos, sicut & Hierosolymis paulo antea, ante pedes B. Petri posuisse propria possessionum, domorumque, ad pauperum sustentationem diuidentium. Absit autem, ut existimo eius modi bonis tunc abusus esse, sicut nunc sacerdotes ad luxum, pompam, strepitum forelem & mundanum. Vtinam nostri sacerdotes & episcopi imitarerentur illorum, ecclesiarum bona, redditusque, non nisi in pietatis opera dispendere, ac Symmachum saltem, aut Gregorium imitentur. Quot enim salubrius esset & pastoribus & ouibus ad salutem, si certos ex praedictis prouentus annuos reciperent, cum aliter tranquillitate, quam urbes & prouincias militari aulicoque fastu ad scandalum inuidiamque laicorum, regere dicam, an premeret ut sic neque sacerdotis, neque regis persona commode gerere queat. Vtinam uero & laici tales hodie essent, quales illorum fuerunt, ut absque militari hac specie atque terrore possint ecclesiarum praedicti annuos census opportune recipere atque dispensare. Haec quidem optanda sunt, sed non sunt ecclesiastici, propterea a laicis (ut uos imperii conamini Hussitae) & spoliandi aut in ordinem ad medicinam redigendi. Si uultis nos prisco uiuere more, reddite nobis praefatos ecclesiarum prouentus annuosque redditus. Quod si hodierni pontifices minus ualeat opibus, quam ualuerunt (ut uideamus) antiquam ante mille annos, iniustissime profecto sunt uerax contra Romae ecclesiam criminationes & querelae de donatione Constantini. De primatu autem nihil est quod Lutherus tuum, uel Thesea quaedam extollas. Nam & ipse iamdudum ipsi illi librum suum, uocauit publice, & Catharinus ita confutauit eundem, ut ne unum quidem uerbum reliquerit indiscussum. De cathedra autem B. Petri nos deinceps experiemur, quantus tu in ea pugna, Milo dicam, an Thraso fueris?

A. iij.
Redditus ecclesiarum sine aulico fastu.

Explicit liber primus.
INCIPIT LIBER II.

Vanquam uero satis armorum, & quidem ualidissimorum antea hac de re aduersus Lutherum protulimus, quibus profecto tu cum omnibus Nymbratis & Gigantibus tuis pualere aut resistere non potes. Attamen propter infirmos, quod hoc nouo tuo libello scandalizati sunt, operam praestitum fuerit, uero persuasionum tuarum, solidas opponere, uelut a nouo demonstrationes ueritatis, & eas quidem aliquanto, quam antea fecimus, ubiores.

Prima demonstratio, ex Euangelio.

Ait apud Lucam dominus Petro, Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Hac dominus uoluntate bene sedis apostolica nouerunt patres in Concilio Niceno statuere, ut quaestiones de fide ad auctoritatem sedis apostolicam referantur, nec rata sint Conciliorum decreta, quae a sede apostolica non confirmantur, utpote, Cuius dispositioni omnes maiores ecclesiasticas causas, & episcoporum iudicia, antiqua apostolorum, eorumque successorum, atque Canonum auctoritas referuauerit. Hinc est iterum, quod in Symbolo Niceno per omnes ecclesias dicitur, Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam, Cuius dis-

Lucae. xxij
Sedis apostolica
Decretum Con
cilio Niceni

D. et dicit